

ორგანული სოფლის მეურნეობა

გიორგი ნატროშვილი
ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი

მანანა ცინცაძე
სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა
დოქტორი, სტუ პროფესორი

ნათია ნატროშვილი
ვეტერინარიის მეცნიერებათა
დოქტორი, სტუ პროფესორი

შესავალი

მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში ყოველწლიურად იზრდება ეკოლოგიურად უსაფრთხო კვების პროდუქტების მოთხოვნილება. მისი ზრდის ტემპი დახლოებით ყოველწლიურად 20-30 %-ით მატულობს. „მარკეტინგის გამოკვლევებით 2005 წ. კვების ეკოლოგიური პროდუქტების მრავალი ბაზრის ბრუნვამ 85, 5 მილიარდი ევრო შეადგინა და ყოველწლიურად იზრდება დიდი ტემპით. ასე მაგალითად 1999 წელს იგი შეფასებული იქნა 15 მილიარდი დოლარით წლიურად, 2006 წელს დაახლოებით 30 მილიარდით, ხოლო 2017 წ. მან 80 მლნ დოლარი შეადგინა. ორგანული პროდუქტის ბრუნვა 1999 წ. შედარებით 5 -ჯერ გაიზარდა.

ძირითადი მიზეზები შემდეგია:

1. უკანასკნელ წლებში ევროკავშირის ქვეყნების კრიზისი (მრპ დაავადებები, ქათმისა და ღორის გრიპი და სხვა) და ჩვეულებრივი პროდუქტებისადმი უნდობლობა.

2. კვების პროდუქტებში გენმოდირიცირებული პროდუქტების მიმართ სა-ზოგადოების შეშფოთება.

განვითარებული ქვეყნების მთავრობები აქტიურად უჭერენ მხარს ეკონარმოებას. დღეს მსოფლიოს 32 ქვეყანას აქვს ეკოლოგიურად უსაფრთხო პროდუქტებზე დამტკიცებული

სტანდარტები. 9 -ნერგავს სტანდარტიზაციას, ხოლო 15 ამუშავებს ასეთ სტანდარტებს, მაგრამ მთელი გამოცდილება ევროკავშირისა გვიჩვენებს, რომ სახელმწიფო მხარს უჭერს ამა თუ იმ პროექტს, მაშინ როცა მას მოაქვს ფული და ეკონომიკის ნაწილი ხდება.

საკვანძო სიტყვები: ევროპის ქვეყნები, ორგანული სოფლის მეურნეობა, სასოფლო სამეურნეო ორგანული მინები. კვების ორგანული პროდუქტები, ორგანული ბაზრები.

ტერმინი „ორგანული სოფლის მეურნეობა“-ს მრავალგვარი განმარტება და განსაზღვრება აქვს. მაგრამ ყველა ისინი ერთ-მანეთს ემსგავსება იმაში, რომ ეს არის ისეთი სისტემა, რომელიც მიმართულია ეკოსისტემის მართვისკენ და არა შიდა სასოფლო-სამეურნეო რესურსების გამოყენებისაკენ.

აღსანიშნავია, რომ ორგანული სოფლის მეურნეობის განვითარებას განსაკუთრებით დიდი ყურადღება ეთმობა ევროგაერთიანების ქვეყნებში. ბიოლოგიური სოფლის მეურნეობის ხელშეწყობის მიზნით ევროკომისიამ 2004 წლის ივნისში მიიღო „ევროპის სამოქმედო გეგმა ორგანული სურსათისა და სოფლის-მეურნეობისათვის“. იგი შემუშავებულია ევროპაში ბიოლოგიური სოფლის მეურნეობის სექტორის გაფართოებისა და ბიოპროდუქტებზე მომხმარებლის მოთხოვნილების ზრდის საპასუხოდ.

ორგანული პროდუქციის მიმწოდებლები, დამამუშავებლები, გამყიდველები იცავენ არსებულ სტანდარტებს, რათა შეინარჩუნონ ორგანულად მიღებული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის მთლიანობა. ორგანული სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ძირითადი მიზანია უზრუნველყოს ურთიერთდამოკიდებული ერთობის: ნიადაგის, მცენარეების, ცხოველებისა და ადამიანების ჯანმრთელობა და პროდუქტიულობა.

ორგანული პროდუქციის ძირითადი მასა რეალიზდება მსოფლიოს მაღალგანვითარებულ ინდუსტრიულ ქვეყნებში. მთლიანი მოხმარების დაახლოებით 70% მოდის დასავლეთ ევროპასა და სამხრეთ ამერიკაზე, ქვეყნებს, რომლებსაც აქვთ ორგანული

პროდუქტების შედარებით დიდი ბაზრები მიეკუთვნებიან აშშ, გერმანია, საფრანგეთი.

როგორც ცნობილია ორგანული პროდუქტების მომხმარებელთა მოტივაციაა:

- კვების ეკოლოგიური უსაფრთხოება;
- პროდუქციის მაღალი ხარისხი და სიახლე;
- ორგანული პროდუქციის მაღალი კვებითი თვისებები;
- გენეტიკურ-მოდულირებული ორგანიზმების არარსებობა.

ორგანული პროდუქციის ძირითადი მომხმარებელია ქალაქის მაღალი სოციალური და საშუალო სოციალური კლასის მოსახლეობა მაღალი მსყიდველობითი უნარით, რომლებიც ზრუნავენ ოჯახის ჯანმრთელობაზე და ორიენტირებულნი არიან მაღალ ხარისხიან პროდუქტებზე.

2014 წლის მონაცემებით ორგანული პროდუქციის მოხმარებით ერთ სულ მოსახლეზე ყველაზე მაღალი დონე იყო შვეიცარიაში, სადაც კვების ორგანულ პროდუქტები ერთ სულ მოსახლეზე შეადგენდა საშუალოდ 221 ევროს წელიწადში. დანიაში 162 ევროს და ლუქსემბურგში 164 ევროს.

ევროპის ქვეყნების საცალო ორგანული ბაზრის საერთო ღირებულება შეადგენდა 24 მლდ ევროს.

ერთიანი ეკონომიკური პოლიტიკის პრიორიტეტების თანახმად 2030 წ. ევროპის ქვეყნებში სასოფლო სამეურნეო სავრგულების 50% უნდა დაეთმოს ჯანმრთელობის, ეკოლოგიასა და სამართლიანობას. უნდა აღინიშნოს, რომ ორგანული წარმოების უპრეცედენტო ზრდის მიუხედავად ჯერ კიდევ არის დისბალანსი ორგანული პროდუქტების მიწოდებასა და მოთხოვნას შორის. წარმოება დაბალია მოხმარებაზე. მაგ, 2014 წ. 10,3 მლნ ჰა იყო დაკავებული ორგანიკით, რაც ევროპის ქვეყნების მთლიანი სას. სამ. სავარგულების 5,7% შეადგენდა, მაგრამ ორგანულად მართვადი მიწების ყოველწლიური მატება შენელებულია და შეადგინა 2014 წ. 11, 1%-ი. მიუხედავად ამისა ორგანული მწარმოებლების რაოდენობა უკანასკნელი 10 წლის განმავლობაში გაიზარდა თითქმის 60%, 2014 წელს დიდი ზრდა არ შეიმჩნეოდა.

ორგანული ლიდერების ქვეყნებში ისეთებში, მაგალითად, როგორიცაა ავსტრალია, გერმანია და დიდი ბრიტანეთი ორგანული მინებისა და ორგანული ფერმების რაოდენობა სტაგნაციას განიცდის ან მცირდება, შეიძლება ვამტკიცოთ, რომ ეს დაბალი ტემპებია. მაგალითად ისეთ ქვეყანებში, როგორიცაა ბელგია, საფრანგეთი, იტალია, პორტუგალია, ესპანეთი, ბულგარეთი, ხორვატია და სლოვაკეთი ორგანული ფართობი 2014 წელს გაიზარდა 5%-ით და მეტჯერ 2013 წელთან შედარებით. ზოგიერთი ქვეყნისთვის ისეთებისა, როგორიცაა პორტუგალია, ესპანეთი, ბულგარეთი ეს ზრდა გამოწვეულია ორგანული ფერმების ზრდით.

2014 წ. ევროკავშირში დარეგისტრირებული იქნა თითქმის 260000 ორგანული პროდუქტის მწარმოებელი. ყველაზე დიდი მწარმოებელია იტალია (თითქმის 49000), ევროპაში თურქეთი (71000- ზე მეტი). უკანასკნელი ათწლეულის მანძილზე მათი რიცხვი გაიზარდა 57%-ით, ევროპაში 81 %. ორგანულ ფერმერთა თითქმის 15% ევროპაშია.

ორგანული პროდუქტის მომწოდებლების და იმპორტიორების რიცხვი გაიზარდა ევროპის თითქმის ყველა ქვეყანაში. 2014 წ. ევროკავშირის ქვეყანებში დარეგისტრირებული იქნა თითქმის 50 ათასი მიმწოდებელი (თითქმის 5100 ევროპაში) და 1700 იმპორტიორი (ევროპაში თითქმის 1500). მიმწოდებლები და იმპორტიორების რიცხვი გაიზარდა 19 და 18%-ით, ევროკავშირში, შესაბამისად 18,6 და 16% და შედარებით მცირედით თითქმის ყველა ქვეყანაში. მიმწოდებელთა შედარებით დიდი რიცხვით იტალია (12 000-ზე მეტი) და იმპორტიორთა ყველაზე დიდი რიცხვით გერმანიაა (396). იმპორტიორთა და მიმწოდებელთა ყველაზე დიდი ნაწილი განთავსებულია ძველ ქვეყნებში-ევროკავშირის ქვეყნებსა და შვედეთში

გლობალურ დონეზე 2014 წ. არსებული სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების 43, 7 მლნ ორგანული იყო და დაახლოებით 27% მსოფლიო ორგანული სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების იყო ევროპაში. ევროპის ოთხი ქვეყანა, რომლებიც ზემოთ იყო დასახელებული შედიოდა მსოფლიოს ათ ქვეყანაში, რომ-

ლებიც დიდ (მსხვილ) ორგანულ ტერიტორიებს ფლობდნენ. ევროკავშირის ორგანული მიწები შეადგენენ 5,7% მთელი სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების (2,4% ევროპაში). ყველაზე მაღალი ხვედრითი წილი ორგანულ სასოფლო სამეურნეო სავარგულებს ევროკავშირში აქვს ავსტრიას, 19,4%) ლიხტენშტეინს (31%). ევროპაში ყველაზე მაღალი ხვედრითი წილი ევროკავშირში 15-6,1% სასოფლო სამეურნეო სავარგულებისა იყო ორგანული და ჰქონდა ყველაზე მაღალი ხვედრითი წილი.

ახალი წევრი ქვეყნების 10%-ზე მეტი ორგანულ სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებისა არის ესტონეთში, ჩეხეთში, ლატვიაში. ორგანული სასოფლო სამეურნეო მიწების მაღალი ხვედრითი წილის მიუხედავად ზოგიერთ წევრ ქვეყანაში მაღალი ხვედრითი წილის საძოვრებისა და გადამამუშავებელი სიმძლავრეების სიმცირისა ორგანული წარმოება დაბალ დონეზეა. ევროკავშირში შესვლის კანდიდატებისა და პოტენციურ კანდიდატების ორგანული მიწების ხვედრითი წილი ჯერ კიდევ დაბალია. როგორც ცნობილია 2014 წ. მსოფლიოში თითქმის 1% სასოფლო სამეურნეო სავარგულებისა იყო ორგანული. ყველაზე მაღალი წილით - ფოლკლენდის კუნძულები 36%, შემდეგ მოდიოდა ევროპის ქვეყნები. მსოფლიოს 11 ქვეყანაში სახნავის 10%-ზე მეტი იყო ორგანული.

ორგანული მიწების მაღალი ზრდით გამოირჩევა ესპანეთი (100 ათ. ჰა), იტალია (70 000 ჰა) და რუმინეთი (60 000 ჰა). მნიშვნელოვანი შემცირება შეინიშნებოდა საბერძნეთში (130 000 ჰა) და შეერთებულ სამთავროში (37 ათ. ჰა)

მთლიანად 2005 წლიდან ორგანული სასოფლო სამეურნეო სავარგულები ევროკავშირში გაიზარდა 60%-ით, (70%-ით ევროპაში).

ევროკავშირში -15 %-ით ზრდა იყო დაბალი (44%), მაშინ როცა ახალ წევრებში ორგანული ფართობი გაიზარდა 144%-ით. ევროკავშირის ბევრ ქვეყანაში ორგანული სასოფლო სამეურნეო სავარგული უკვე გაიზარდა საკმაოდ მაღალ დონემდე. ზრდის დიდი ნაწილი მოდიოდა უკანასკნელ წლებში თურქეთზე.

ევროკავშირში ორგანული ბაზრის სფეროში გავანალიზეთ

კვების ორგანული პროდუქტების თანამედროვე ტენდენციები:
- ორგანული პროდუქტები ბაზარზე იკავებენ უფრო მეტ ნილს:

1. ორგანული კვერცხების ნილი 11-დან-22%-მდეა ავსტრიაში, ბელგიაში, ფინეთში, /გერმანიაში, ნიდერლანდებში.

2. რძის პროდუქტებს უკავიათ ბაზრის 5-10% ავტრიაში, გერმანიაში და ნიდერლანდებში. ავსტრიაში ეს მაჩვენებელი აღწევს 15, 7%.

3. ხილი და ბოსტნეული ამჟამად შეადგენენ ყველა ეროვნული ბაზრის ერთ მეხუთედს. მაგალითად იტალიაში, ირლანდიაში, საფრანგეთში, გერმანიაში, შვეციაში.

მომხმარებელზე ორგანული პროდუქცია რეალიზდება გასაღების შემდეგი არხებით:

- პირდაპირი გასაღება (გაყიდვა უშუალოდ მეურნეობებში, ადგილობრივ ბაზრებში, აგრეთვე ქალაქის მაღაზიებში, ინტერნეტის საშუალებით)

- ფერმერებსა და მაღალი ვაჭრობის და რესტორნების წარმომადგენლებს შორის პირდაპირი შეთანხმებით;

- მიყიდვა გადამამუშავებელ საწარმოებზე რომლებმაც გაიარეს სერტიფიცირება;

- საბითუმო ვაჭრობაზე მიყიდვა;

- რეალიზაცია საწარმოო კოოპერატივების მეშვეობით;

- გასაღების მნიშვნელოვანი არხებია მსხვილი სასურსათო მაღაზიები, რომლებიც ტრადიციულ საქონელთან ერთად თავაზობენ ორგანული პროდუქციის ფართო ასორტიმენტს.

აღსანიშნავია, რომ ტერმინი „დიდი სასურსათო მაღაზიები“ აერთიანებენ სასურსათო მაღაზიებს სავაჭრო ფართით 400-800 მ² და ჰიპერმარკეტები 800 მ² მეტი. უმრავლეს ქვეყნებში ასეთ მაღაზიებზე მოდის 50% მთელი ორგანული პროდუქციის გაყიდვისა.

მსოფლიოს ბევრი ქვეყანა ორგანული პროდუქციის წარმოებისას ორიენტირებული არიან საგარეო ბაზრებზე. ორგანული სურსათის ექსპორტის მხრივ ლიდერი პოზიცია უკავია საფრანგეთს, კანადას, აშშ, ავსტრიას, ლიხტენშტეინს; შვეციას, და-

ნიას, ლუქსემბურგს, შვეიცარიას.

კვების ორგანული პროდუქტების ბაზრები ყოველ ქვეყანაში სხვადასხვა ტემპით ვითარდება. მართლაც ამ პერიოდში საცალო ვაჭრობა გაიზარდა შვეიცარიაში (45%) და საფრანგეთში (10%). ისეთ ქვეყნებში, როგორიცაა ბელგია (3,8%0 და და დიდი ბრიტანეთი (4%) საცალო ვაჭრობის ორგანული ტემპები საშუალოზე დაბალი იყო. ამას გარდა არსებობს მნიშვნელოვანი განსხვავებები კვების ორგანული პროდუქტების მხრივ 1 სულ მოსახლეზე ევროკავშირის ქვეყნებს შორის, მაღალი დონის ლუქსემბურგიდან და დანიიდან დაბალი დონის სლოვაკეთიდან ბულგარეთამდე. მიუხედავად ამ განსხვავებებისა ევროკავშირის მომხმარებლებმა საშუალოდ მნიშვნელოვნად გაზარდეს კვების ორგანულ პროდუქტებზე დანახარჯები.

ამას გარდა დიდი მნიშვნელობა აქვს იმ ფაქტს, რომ ყველა მომხმარებელმა არ იცის კვების ორგანული პროდუქტების შესახებ და მათ უპირატესობაზე ამავე დროს, როგორც მიიღებს ყველა მომხმარებელი ინფორმაციას ორგანული პროდუქტების შესახებ, შესაბამისად მოთხოვნილებაც გაიზარდება. მაგალითად მომხმარებელთა მხოლოდ ნახევარს ესმის ორგანულსა და არაორგანულს შორის განსხვავება ან კიდევ კონკრეტულად ორგანული წარმოების პირობების შესახებ, რომელსაც ითხოვს „ორგანული“ ეტიკეტები აშშ-ში. მაგ მომხმარებელთა 92% თვლის, რომ ორგანული პროდუქტები თავისი გემოთი იგივეა, როგორც ჩვეულებრივი პროდუქტები. ამ დროს როცა დასავლეთ ევროპაში საუკეთესო გემოსათვის ლოდინი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია, რათა შესყიდულ იქნეს კვების ორგანული პროდუქტები.

ლიტერატურა

1. ნაკაშიძე, დ. ჯაში-ორგანული სოფლის მეურნეობა. თბ. 2013
2. ე. გუგავა, გ. მელაძე-მცენარეთა ეკოლოგია. თბ. 2003.
3. თ. ურუშაძე-აგროეკოლოგია. თბ. 2001.
4. შ. ფალავანდიშვილი და სხვ. ნიადაგის ეკოლოგია. თბ. 2009.

REFERENCES

1. N. Nakashidze, D.Jashi-Organic Agriculture.Tb.2013
2. E.Gugava, G.Meladze-Plant Ecology.Tb.2003.
3. T.Rushadze-Agroecology.Tb.2001.
4. Palavandishvili et al., Soil Ecology.

ORGANIC AGRICULTURE

Georgi Natroshvili

Doctor of Economic Sciences,

Manana Tsintsadze

Doctor of

Agricultural Sciences,Professor of GTU,

Natia Natroshvili

Doctor of Veterinary Sciences,

Professor of GTU

RESUME

The study revealed the main trends in the development of food. Demand is far ahead of the supply of organic products. The reason is that: The first: is the lack of state support for organic agriculture; The second: Inefficient organic supply chain is the difference between supply and demand. Logistical and other problems that allow each other's demand and delivery. Thirdly, organic farming is the first on the first level of production. At the same time, consumer expectations are often expressed in terms of the final product of processing, while organic processing is less developed and poorly regulated than primary production.

Once again the question of the most important, but less publicized in Georgian materials. The European scientific experience in the development of organic agriculture allows useful for human food, and at the same time to maintain environmental conditions, to improve environmental and socio-economic development of the country's regions. The environmental degradation threatens peoples' biological, physical and mental health, future health, economic well-being.

Key words: European countries, organic agriculture, organic agricultural land, organic food, organic markets.